

Korkeakouluopiskelijat visioimassa Tampereen uuden yliopiston vaikutuksia opiskeluun

*Anu-Maarit Oede & Marita Mäkinen &
Johanna Annala & Anna Wallin & Jari Eskola*

Johdanto

Suomalainen korkeakoulutus on viimeisimpien vuosikymmenten aikana käynyt läpi historiansa suurimpia muutoksia. Merkittävä rakenteellinen muutos oli siirtyminen duaalimalliseen korkeakoulujärjestelmään. Muutos sai aikaan ammattikorkeakoulu-uudistuksen, joka alkoi 1980–1990-lukujen taitteessa ja jatkui vuoteen 2000 asti. Uudistus kehitti yliopistokoulutuksen rinnalle ammatillisen korkeakoulutuksen, jonka tavoitteena oli luoda yliopistoille ja ammattikorkeakouluille selvästi toisistaan poikkeavat profilit ja tehtävät (Salminen 2001, 15). Tämä merkitsi myös suomalaisen korkeakoulutuksen perusrakenteen muutosta sekä kolmannen asteen koulutuksen merkittävää alueellista ja määrällistä laajenemista. Samalla se merkitsi kansainvälisillä mittareilla laskettuna suomalaisen koulutustason räjähdysmäistä nousua. Duaalimallin myötä korkeakouluopiskelijoiden määrä on kolminkertaistunut vuodesta 1988 vuoteen 2015 (Rinne & Jauhiainen 2012, 15–16; Tilastokeskus 2016a; Tilastokeskus 2016b). Toinen merkittävä muutos suomalaisessa korkeakoulutuksessa on ollut vuonna 2010 voimaan astunut uusi yliopistolaki (559/2009), joka muutti valtion ja korkeakoululaitoksen suhdetta merkittävästi viemällä yliopistoja yritysmäisempään ja markkinavetoisempaan suuntaan (Välimaa 2011, 46–48).

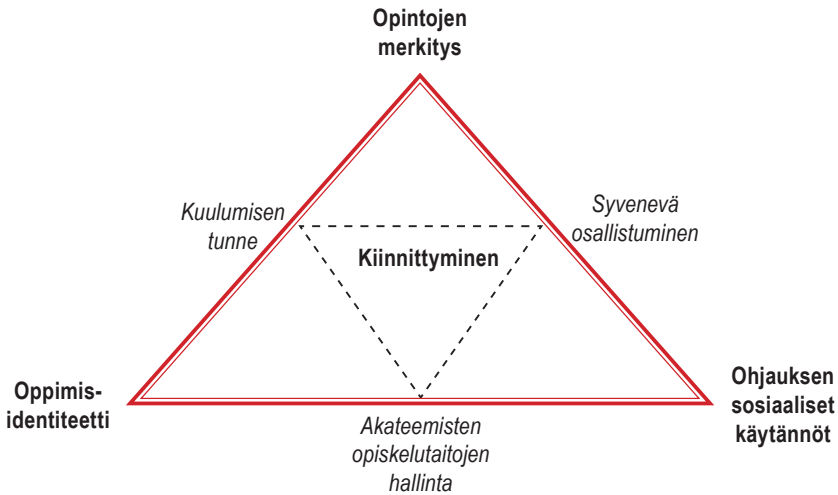
Korkeakoulujen rakenteelliset muutokset ja opiskelijoiden määrällinen kasvu ovat johtaneet opetus- ja kulttuuriministeriön pyrkimyksiin nopeuttaa

korkeakoulusta valmistumista ja joustavaa siirtymistä työelämään. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä korkeakoulujen tavoitteena on ollut lyhentää opintoaikoja, vähentää opintojen keskeyttämistä, lisätä korkeakouluopiskelijoiden urasuunnitteluvalmiuksia, sekä tarkoituksenmukaista sijoittumista työelämään (OKM 2010). Suomalainen yliopisto tasapainoileekin monien muutosten keskellä, ja yksi ajankohtaisimmista yliopistokoulutuksen haasteista on se, miten nämä tehostamistavoitteet toteutuvat ja miten opiskelijoiden opinnot etenevät tavoitteiden mukaisesti jatkuvan muutoksen keskellä.

Puhuttaessa korkeakouluopiskelijan opintoja edistävästä tekijöistä keskeisiä käsitteitä ovat opiskelijan motivaatio, opintoihin kiinnittyminen ja opintoihin sitoutuminen. Näiden tekijöiden voidaan katsoa kulkevan käsi kädessä tarkasteltaessa opintojen edistymistä. Korkeakouluopiskelijan opintoihin kiinnittymisen ilmiö (esim. Harper & Quaye 2009; Kuh, Kinzie, Buckley, Bridges & Hayek 2007; Kuh 2009; Leach & Zepke 2011; ks. myös Kipponen & Annala 2016; Mäkinen & Annala 2011) voidaan tutkimusten mukaan määrittellä resursseiksi ja ponnisteluiksi, joita opiskelija käyttää opiskeluaan edistäviin toimintoihin (Hu & Kuh 2002). Opintoihin kiinnittyminen käsittää Chapmanin (2003) mukaan myös opiskelijan kognitiivisen panostuksen, emotionaalisen sitoutumisen ja aktiivisen toiminnan, jolloin opiskelijan omalla tahdolla ja opintojensa eteen näkemällä vaivalla on suuri merkitys. Opiskeluyhteisö nähdään myös tärkeänä osana opiskelijan opintoihin kiinnittymistä. Opiskelu ei tapahdu tyhjiössä, vaan opiskeluyhteisö ja muiden opiskelijoiden, opettajien ja hallinnon yhteiset pyrkimykset suunnata aikaa, työpanosta ja kiinnostusta oppimiseen, vaikuttaa myös opiskelijan opintoihin kiinnittymiseen edistävasti (Mäkinen & Annala 2011). Kiinnittymiseen vaikuttavat myös opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet, muutoksessa olevat työmarkkinat, sekä vallitseva yhteiskunta- ja korkeakoulupolitiikka. Yksi ajankohtaisimmista yliopistokoulutuksen haasteista onkin, miten opiskelijoiden kiinnittymistä opintoihin voidaan edistää jatkuvan muutoksen keskellä.

Korhonen (2012) on muodostanut Wengerin (1998) käytäntöyhteisöjen (*communities of practice*) teorian pohjalta opiskelijalähtöisen kiinnittymismallin, joka jäsentää opiskelijan kasvuprosessia yliopisto-opintoihin liittyvissä sosiaalisissa ja akateemisissa yhteisöissä. Opiskelijalähtöisessä kiinnittymismal-

lissa perusajatuksena on, että opintoihin kiinnittyminen merkitsee opiskelijan ja korkeakouluympäristön välisen yhteyden vahvistumista. Onnistuneeseen opintoihin kiinnittymiseen Korhonen (2012) liittyy kolme tekijää, joita ovat opiskelijan oppimisidentiteetti, opintojen koettu merkitys ja ohjauksen sosiaaliset käytännöt.

Kuvio 1. Opintoihin kiinnittymisen keskeiset elementit opiskelijanäkökulmasta (Korhonen 2012, 304)

Opiskelijan oppimisidentiteetillä Korhonen (2012) viittaa opiskelijan kuvaan siitä, millaisena ja miten pystyvänä oppijana hän näkee itsensä erilaisissa tilanteissa ja miten oma identiteetti oppijana rakentuu oman osaamisen ja ympäristön odotusten välillä. *Opintojen koettu merkityksellisyys* näyttäytyy opiskelijalle siinä, millaisen merkityksen hän antaa korkeakouluopiskelulle ja tutkinnon suorittamiselle omassa elämänsäkulussaan, sekä millaisen merkityksen saavat opiskeluympäristön tarjoamat mahdollisuudet ja opiskelijan arviot näistä mahdollisuuksista. Opintojen henkilökohtaisella merkityksellä on tärkeä rooli omalle alalle sosiaalistumisessa ja siinä millaiseksi opiskelijan sosiaalinen identiteetti muotoutuu opiskeluun liittyvissä yhteisöissä. *Ohjauksen sosiaaliset*

käytänteet liittyvät Korhosen (2012) mukaan sosiaalisiin ja akateemisiin yhteisöihin, joita korkeakoulut oppimisympäristöinä tarjoavat. Näissä oppimisympäristöissä on omat opetus- ja ohjauskäytäntönsä, joiden avulla opiskelijoita soosialistetaan yhteisön jäseniksi. Opetus- ja ohjauskäytänteet vaihtelevat ja saattavat poiketa eri oppi- ja tieteenaloilla huomattavastikin. Jos opetusyksiköissä painotetaan esimerkiksi kirjatenttejä ja massaluentoja ja ryhmään osallistavat seminaari- ja ryhmätyötä puuttuvat, voi opiskelijalla olla noviisina vaikeuksia liittyä akateemisen tutkimus- ja tiedeyhteisön toimintaan.

Korhosen tutkimuksen (2012) mukaan opintoihin kiinnittyminen vaikuttaa erityisesti ryhmään kuulumisen tunteeseen, osallistumiseen opiskeluun liittyviin yhteisöihin sekä akateemisten opiskelutaitojen kehittämiseen ja hallintaan. *Kuulumisen tunteella* Korhonen (2012) tarkoittaa opiskelijan omaa henkilökohtaista kokemusta opintojen merkityksellisyydestä ja opiskelijayhteisöön samaistumisesta. Kuulumisen tunteen kehittyminen voi viedä aikaa, mutta sen katsotaan kuitenkin olevan ensisijainen edellytys kiinnittymisen kehittymiselle suhteessa opintoihin ja opiskeluun liittyviin yhteisöihin. Yhteisöt ja sosiaalinen ympäristö voivat vahvistaa tai heikentää omilla käytännöillään ja odotuksillaan opiskelijan kuulumisen tunnetta.

Korhosen (2012) tutkimuksen mukaan *opiskelijan syvenevä osallistuminen* toteutuu, kun hän osallistuu koulutukseen liittyvien yhteisöjen sosiaalisiin käytäntöihin. Opiskelija kohtaa opintojensa aikana erilaisia opiskelijayhteisöjä ja akateemisia opetus- ja oppimisyhteisöjä. Näissä yhteisöissä jäsenyys ja osallistuminen muotoutuvat omaksumalla muun muassa yhteisöjen kulttuuriset käytänteet, yhteisössä jaetun tietämyksen ja arvomaailman. *Akateemisten opiskelutaitojen hallinnalla* Korhonen (2012) tarkoittaa korkeakoulutuksessa ja sen oppimisympäristöissä tarvittavien ja arvostettujen taitojen oppimista ja haltuunottoa, joka mahdollistuu osallistumalla akateemisiin opetuskäytäntöihin. Opiskelutaitojen haltuunotossa tärkeänä tekijänä nähdään se, millaisen kuvan opiskelija on rakentanut itsestään oppijana (vrt. opiskelijan oppimisidentiteetti) ja miten hän arvioi itseänsä oppijana. Näitä akateemisia ydintaitoja ovat esimerkiksi tieteellisen tekstin tuottamisen taidot, kriittisen ajattelun ja argumentoinnin taidot, yhteistyötaidot, matemaattiset- sekä erilaiset viestintä- ja esiintymistäidot ja opiskelun ja oppimisen itsesäätelytai-

dot, joihin sisältyvät ajanhallinta, suunnittelu, motivaation rakentaminen ja tunteiden säätelyn osa-alueet. (Poutanen, Toom, Korhonen & Inkinen 2012, 20–23.) Hyvien itsesäätelytaitojen merkitys akateemisten opintojen etenemiseen ja opintomenestykseen on tullut esiin myös muissa tutkimuksissa (ks. Heikkilä 2011).

Kiinnittymisen lisäksi ja ohella on tutkimusten mukaan opiskelijan positiivisella asennoitumisella ja motivaatiolla vahva yhteys opinnoissa edistymiseen (Haggis 2004; Chapman & Pyvis 2005). Näiden tekijöiden vaikutus näkyy opiskelukokemuksissa erityisesti sellaisissa tapahtumissa ja tekijöissä, jotka koetaan oppimisprosessia ylläpitävinä. Kun opintoihin sitoutuminen on vahvaa, ovat opiskelijan tahto ja mieli mukana oppimisprosessissa, joita ylläpitää opinnoista saadut onnistuneet oppimiskokemukset. Vastaavasti, jos opintoihin sitoutuminen on heikkoa, voi opintojen suunta muuttua ailahtelevaksi ja päämäärättömäksi (Hovdhaugen & Aamodt 2009).

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan opintoihin ja niiden sujumiseen liittyviä käsityksiä, joita Tampereen korkeakouluopiskelijoilla on tulevasta korkeakoulujen yhdistymisestä, jossa yhdistyvät kolme Tampereen korkeakoulua: Tampereen yliopisto (TAY), Tampereen teknillinen yliopisto (TTY) ja Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK). Nimekseen konsortio on saamassa (lokakuu 2017) Tampereen yliopisto (Tampere University), ja se yhdistää ensimmäisten joukossa kaksi suomalaisen korkeakoulutuksen duaalimallin koulutussektoria. Suomessa ei ole lainsäädännöstä johtuen toteutettu aikaisemmin yhtäkään korkeakoulusektorit ylittävää yhdistymistä.

Tutkimuksen kohteena ovat ne käsitykset, joita korkeakouluopiskelijoilla on yleisesti korkeakoulujen yhdistymisestä Tampereen uudeksi yliopistoksi sekä ne tekijät, jotka näyttävät vaikuttavan opiskelijoihin ja opintoihin kiinnittymiseen tässä yhdistymisprosessissa. Tässä tutkimuksessa haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- (1) *Miten korkeakouluopiskelijat kuvaavat Tampereen seudun korkeakoulujen yhdistymisprosessia?*
- (2) *Millaisena korkeakoulujen yhdistymisprosessi näyttäytyy opintoihin kiinnittymisen näkökulmasta?*

Korkeakoulumuutoksia on tutkittu aikaisemmin, mutta suomalainen tutkimus aiheesta on suppeaa, ja niitä on tutkittu lähinnä hallinnollisten, taloudellisten ja tieteellisen tutkimuksen näkökulmista. Tutkimukset korkeakouluopiskelijoista muutoksessa sekä koulutuksen ja oppimisen laadun muutoksesta sen sijaan puuttuvat (Ursin, Aittola, Henderson & Välimaa 2010, 327). Vaikka tutkimusnäyttöä ei toistaiseksi ole, on korkeakoulujen yhdistymistä perusteltu opetusta ja oppimista edistävänä tekijänä. Näkyvän uutisoinnin ja korkeakoulujen yhdistymisistä laadittujen suunnitteludokumenttien (mm. OKM 2017) perusteella opetuksen tason luvataan paranevan muun muassa kansallisen- ja kansainvälisen tason keskinäisellä kilpailulla.

Lisäksi yhdistymisten pyrkimyksenä pidetään myös laadun parantamista kansainvälisesti tunnettujen huippuyliopistojen tasolle. Tarkoituksena on esimerkiksi keskittää yliopistojen resurssit tärkeille ydinosaamisalueille, jolloin huipputaso osaamiskeskittymät tuovat etua kansalliselle ja kansainväliselle kilpailulle yliopistojen välillä (Vanttaja 2010, 109). Tämän kilpailun nähdään parantavan yliopiston mahdollisuutta saada parempia opettajia ja olevan yhteydessä opetuksen laadun paranemiseen. Usein korostetaan myös, että opiskelijat haluavat hakeutua kansainvälisestikin kilpailukykyisempään korkeakouluun. Suunnitteludokumenttien mukaan yhteistyö eri koulutusyksikköjen kesken mahdollistaa joustavimmat mahdollisuudet muokata kursseja opiskelijoiden ja työelämän tarpeiden mukaiseksi. Korkeakoulujen yhdistymisten yhteydessä on perustettu erilaisia työpajoja ja koulutuskeskuksia, jotka tarjoavat opiskelijoille laajemmin asiantuntijaopettajia eri yksiköistä ja opiskelijat oppivat projektitöiden yhteydessä myös tärkeitä yhteistyö- ja kommunikointitaitoja. Yhdistymistä suunniteltaessa on myös perustettu erilaisia suunnittelutyöryhmiä, joiden edustajistossa on opiskelijoita. Yliopistojen opettajien ja opettavien tutkijoiden pedagogisiin taitoihin ja asiantuntijuuteen aiotaan dokumenttien mukaan yhdistymisten yhteydessä panostaa pedagogisella lisäkoulutuksella. (Ursin ym. 2010, 331–337.)

Kun korkeakoulu yhdistymisiä on tutkittu yleisesti, on tärkeimmiksi menestystekijöiksi yhdistymisissä nousseet hyvä johtaminen ja kokonaisvaltainen suunnittelu (Eckel & Kezar 2003; Kyvik 2002; Locke 2007; Schoole 2005). Onnistuneen yhdistymisen edellytyksenä on nähty riittävän pitkä suunnitte-

luvaihe ennen yhdistymistä, sekä koko akateemisen yhteisön osallistaminen käsittäen hallinnon, tutkijat, opetushenkilökunnan, ja opiskelijat (Kezar & Eckel 2002). Erilaisuudet ja kulttuurierot korkeakouluorganisaatioiden välillä on otettu huomioon avoimesti ja mietitty näihin joustavia ratkaisuja jo hyvissä ajoin ennen yhdistymistä (Schoole 2005). Avoin ja keskusteleva kulttuuri luo ilmapiiriin, jossa on mahdollista käydä läpi myös yhdistymisessä huolta ja epävarmuutta herättäviä asioita. Työyhteisöissä saattaa herätä huoli esimerkiksi omasta työpaikasta tai positiosta muuttuneessa organisaatiossa. Kun yhdistymisen tuomat muutokset käydään läpi jo suunnitteluvaiheessa, vähentää se jännitteitä ja turhaa epävarmuutta omasta tulevaisuudesta. (Becker ym. 2004.) Aiemman tutkimuksen keskittyessä korkeakoulujen muutosprosessin eri näkökulmiin, tuo tämä tutkimus esille korkeakoulujen opiskelijoiden näkökulman ja opintoihin kiinnittymisen näiden muutosten keskellä.

Menetelmät ja aineisto

Tutkimuksen kontekstina on Tampereella meneillään oleva kolmen korkeakoulun yhdistymisprosessi. Tampereen yliopisto uutisoi 20.4.2017 uuden säätiöyliopiston perustamisesta:

Tampereen korkeakoulusäätiön on tarkoitus yhdistää Tampereen yliopisto ja Tampereen teknillinen yliopisto sekä harjoittaa ammattikorkeakoulutoimintaa TAMK:n omistajana. Syntyvän säätiöyliopiston nimeksi korkeakoulujen hallitukset esittävät Tampereen uutta yliopistoa (Tampere New University). Perustamiskirjan mukaan säätiön tehtävänä on korkeatasoisen ja kansainvälisen tutkimuksen ja opetuksen avulla toimia pitkäjänteisesti suomalaisen yhteiskunnan hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn sekä ihmiskunnan ja ympäristön eduksi. Säätiöyliopiston toiminta perustuu Tampereen yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston tutkimukseen ja opetukseen sekä näistä johdettaviin uudenlaisiin yhdistelmiin. Lisäksi säätiöyliopisto harjoittaa ammattikorkeakoulutoimintaa sen pääosin omistamassa Tampereen ammattikorkeakoulussa. Uuden yliopiston on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2019 alussa. (Tampereen yliopisto 2017.)

Tutkimusaineisto (N=41) kerättiin eläytymismenetelmällä joulukuussa 2016 ja tammikuussa 2017 Tampereen yliopiston, Tampereen teknillisen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijoilta. Yliopisto-opiskelijat olivat

maisterivaiheen opiskelijoita (n=31) ja loput vastaajista olivat ammattikorkeakouluopiskelijoita (n=7) ja yliopistojen jatko-opiskelijoita ja avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoita (n=3) kaupallisen alan kursseilta.

Eläytymismenetelmän käyttöä aineistonkeruumenetelmänä esitellään tarkemmin tämän artikkelikokoelman menetelmäartikkelissa (Eskola ym. 2017). Eläytymismenetelmässä käytetään kehyskertomuksia, joiden varoinnin avulla saadaan tutkittavasta ilmiöstä esiin erilaisia näkökulmia. Tässä tutkimuksessa käytettiin kahta erilaista kehyskertomusparia ja yhteensä neljää erilaista kehyskertomusta. Ensimmäisessä kehyskertomusparissa varioitiin sitä, kuinka Tampere3-yhdistymisprosessi¹ toteutuu tai ei toteudu, ja miten tämä mahdollisesti näyttäytyy korkeakouluopiskelijoiden opinnoissa. Toisessa kehyskertomusparissa varioitiin yhdistymisprosessin vaikutusta korkeakouluopiskelijan opintoihin joko edistävästi tai heikentävästi. Kehyskertomukset jaettiin yhdellä kurssilla myös englanniksi, koska kurssikielenä oli englanti, ja kurssille osallistui myös vaihto-opiskelijoita. Vastauspaperissa oli kyseisestä kehyskertomuksesta niin suomen- kuin englanninkieliset versiot, ja vastaaja sai itse päättää millä kielellä hän vastaa. Englanniksi vastasi kaiken kaikkiaan vain yksi opiskelija. Kehyskertomukset olivat seuraavat:

- (1) *Kuvitellaan muutaman vuoden päähän. Tampere3-hanke on yhdistänyt Tampereen seudun kolme korkeakoulua ja tämä vaikuttaa Tampere3-korkeakoulussa opiskelevien korkeakouluopiskelijoiden opintoihin. Eläydy tilanteeseen ja kerro pieni tarina siitä, miten se vaikuttaa.*
- (2) *Kuvitellaan muutaman vuoden päähän. Tampere3-hanke on päätetty keskeyttää ja Tampereen seudun kolmen korkeakoulun yhdistyminen ei näin ollen toteudu. Lakkautus vaikuttaa myös korkeakouluopiskelijoiden opintoihin. Eläydy tilanteeseen ja kerro pieni tarina siitä, miten se vaikuttaa.*
- (3) *Kuvitellaan muutaman vuoden päähän. Tampereen korkeakouluopiskelijat opiskelevat uudessa yhdistyneessä Tampere3-korkeakoulussa ja opinnot sijaistuvat hyvin. Eläydy tilanteeseen ja kerro pieni tarina siitä, mitä on tapahtunut.*

¹ Tuleva yliopistokonsortio kulki aineistonkeruun aikaan nimellä Tampere3, jonka vuoksi käytämme Tampere3-nimitystä aineiston ja tulosten kuvailun yhteydessä.

- (4) *Kuvitellaan muutaman vuoden päähän. Tampereen korkeakouluopiskelijat opiskelevat uudessa yhdistyneessä Tampere3-korkeakoulussa, mutta opinnot sujuvat huonosti. Eläydy tilanteeseen ja kerro pieni tarina siitä, mitä on tapahtunut.*
- (1) *Imagine that few years has gone by and Tampere3 – a new higher education institution – has been established and it has an influence to higher education students’ studies. Please, tell how?*
- (2) *Imagine that few years has gone by and Tampere3 – a new higher education institution – was not established and it has an influence also to higher education students’ studies. Please, tell how?*
- (3) *Imagine that few years has gone by and Tampere3 – a new higher education institution – has been established and it has had a good effect to higher education students’ studies. Please, tell how?*
- (4) *Imagine that few years has gone by and Tampere3 – a new higher education institution – has been established and it has had a bad effect to higher education students’ studies. Please, tell how?*

Kehyskertomuksessa vastaajia pyydettiin eläytymään tilanteeseen ja visioimaan tulevaisuudennäkymiä korkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta. Aineistonkeruutilaisuus johdantoinen oli identtinen kaikilla kerroilla, joka osaltaan lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Vastaajia pyrittiin johdattelemaan mahdollisimman vähän ja tutkijan johdanto aiheeseen ennen vastaamista oli hyvin lyhyt. Osallistujat eivät myöskään tienneet tutkimuksen aiheita ennakkoon, vaan tieto tutkittavasta aiheesta tuli tutkijalta juuri ennen aineistonkeruuta. Tällä pyrittiin välttämään tutkimukseen osallistujien keskustelut aiheesta ennen vastaamista ja se, ettei heille syntyisi ennakkokäsityksiä aiheesta toisten opiskelijoiden mielipiteiden ja muilta kuullun tiedon pohjalta. Vastaamisen painotettiin perustuvan vapaaehtoisuuteen, eikä vastaajien henkilötietoja kerätty. Ainut taustatekijä, joka kysyttiin oli korkeakoulu, jossa he opiskelevat. Jokaiselta korkeakoululta oli saatu virallinen tutkimuslupa ennen aineistonkeruuta ja tutkittavan vastausta tutkimustehtävään pidettiin suostumuksena vastaamiselle (Tietoarkisto 2016). Tampereen korkeakoulujen yhdistymistä käsiteltiin mediassa aineistonkeruun aikaan paljon, joten tämän voidaan olettaa vaikuttaneen vastauksiin.

Tarinoiden kirjoittamiseen vastaajat käyttivät aikaa noin 15–20 minuuttia. tarinat kirjoitettiin käsin A4-kokoiselle paperille, jonka ensimmäiselle sivulle oli tulostettu yksi kehyskertomusversio. Vastauspaperit oli järjestetty niin, että joka 5. vastaaja sai aina saman kertomuksen. Aineisto kerättiin oppituntien aikana opettajan kanssa aiemmin sovittuna ajankohtana. Keräytilanteessa vastaajia ohjeistettiin lyhyesti tarinan kirjoittamiseen, kerrottiin kirjoittajien anonymiteetin säilyttämisestä ja korostettiin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta. Aineistonkeruun yhteydessä taustatietoina pyydettiin merkitsemään oma korkeakoulu, jotta voitiin tehdä vertailuja vastaajien välillä tämän taustatiedon perusteella. Aineistossa havaittiin eroavuuksia eri korkeakouluopiskelijoiden välillä ja samankaltaisia teemoja saman korkeakouluyksikön opiskelijoiden välillä, joten tuloksissa näitä eroavuuksia nostettiin esille. Muita taustatietoja ei kysytty, koska tarkoituksena oli keskittyä tarinoiden sisältöihin ja tutkia yhdistymisprosessia kokonaisuutena, ei niinkään käsitellä ilmiötä taustamuuttujien kautta.

Aineiston analyysi aloitettiin antamalla vastauksille tunnisteet² ja litte-roimalla vastaukset. Keskimäärin vastaukset olivat käsin kirjoitettuna noin yhden A4:n pituisia ja litteroituna koko aineisto oli 11 sivua (fontti Calibri, fonttikoko 12, riviväli 1,5). Vastaukset analysoitiin aineistolähtöisellä sisällön-analyysillä. Yksittäisistä vastauksista etsittiin tutkimuskysymyksiä valaisevia yhteneväisiä teemoja, jotka ryhmiteltiin aluksi alateemoiksi ja lopulta muodostettiin pääryhmät, jotka nimettiin sen mukaan, miten korkeakoulujen yhdistymisen nähtiin aineiston mukaan vaikuttavan korkeakouluopiskelijoihin. Pääryhmiksi muodostui neljä teema-aluetta, jotka kuvasivat yhdistymisen vaikutuksia opiskelijaan. Eläytymismenetelmän perusidean mukaisesti pääryhmiä vertailtiin vielä kehyskertomuksittain, jotta saatiin esille se, miten kehyskertomusten variaointi näkyi aineistossa. Ensimmäiseen kehyskertomukseen, jossa Tampere3-korkeakoulujen yhdistymistä pyydettiin kuvailemaan yleisellä tasolla, olivat vastaukset hyvin samankaltaisia kehyskertomuksen kanssa, jossa

² Aineistositaatit on numeroitu tähän artikkeliin seuraavasti: (A) Tampereen ammatti-korkeakoulun opiskelija, (T) Tampereen teknillisen yliopiston opiskelija, (Y) Tampereen yliopiston opiskelija. Vastaajat on numeroitu 1:stä eteenpäin ja järjestys perustuu aineistonkeruun ajankohtaan ja sen sisällä satunnaisuuteen. Kehyskertomusten numerot on jätetty pois, koska tuloksia ei käsitellä kehyskertomuslähtöisesti, vaan vaikutusryhmittäin.

pyydettiin kertomaan yhdistymisen vaikutuksista hyvin menneisiin opintoihin. Vastaukset olivat myönteisiä ja yhdistymisen negatiivisista vaikutuksista kerrottiin määrällisesti vähemmän kuin positiivisista vaikutuksista. Negatiivisten vaikutusten yhteydessä useassa tarinassa päästiin kuitenkin kehittämisideoiden kautta positiiviseen lopputulokseen. Niissäkin tarinoissa, joissa pyydettiin eläytymään yhdistymisen jälkeiseen omien opintojen heikkoon etenemiseen ja oppimistulokseen, tarinan alun heikko menestys kääntyi-kin kehittämisen kautta lopulta hyvään lopputulokseen: *Haasteet kääntyvät mahdollisuuksiksi ja tulevaisuuden koulutuksen tarjonta ja kysyntä kohtaavat paremmin.* (19Y.) Tarinoissa, joissa koko Tampere3-yhdistyminen kariutui (kehyskertomus 2), olivat vastaukset yhteneviä muiden tulosten kanssa, mutta monesti käännettynä toiseen muotoon, esimerkiksi:

Kehyskertomus (1) Opiskelijat tutustuvat silloin myös enemmän eri koulutusohjelmien ihmisiin. Se taas auttaa saamaan erilaisia näkemyksiä asioihin ja muutenkin verkostoitumaan laajemmin. (01A)

Kehyskertomus (2) Kaikkein arvokkain asia, eli verkostoituminen keskeytyy ja loppuu kokonaan. Myös ristiinoppiminen (eli oppilas oppii toiselta oppilaalta) jää puuttumaan. (11A)

Seuraavissa luvuissa esitellään tutkimuksen tulokset edeten yleisistä tuloksista neljän pääryhmän mukaiseen jäsenyykseen. Pääryhmät ilmentävät sitä, miten opiskelijat tarinoissaan hahmottivat korkeakoulujen yhdistymisen vaikuttavan korkeakouluopiskelijoihin ja opintoihin kiinnittymiseen. Pääryhmästä käytetään jatkossa nimitystä vaikutusryhmä. Vaikutusryhmät nimettiin seuraavasti: yksilölliset vaikutukset, yhteisölliset vaikutukset, rakenteelliset vaikutukset ja kulttuuriset vaikutukset. Tuloksia peilataan aiempaan kiinnittymistutkimukseen ja erityisesti Korhosen (2012) opiskelijalähtöiseen kiinnittymismalliin.

Tulokset

Korkeakouluopiskelijat suhtautuivat pääosin myönteisesti Tampereen kolmen korkeakoulun yhdistymiseen ja yhdistymisen koettiin tuovan koko Tampereelle vetovoimaa opiskelijakaupunkina ja houkuttelevan myös lisää

yrittäjämaailmaa alueelle. Tampere nähtiin suunnannäyttäjänä korkeakoulujen yhdistymisessä valtakunnallisesti ja korkeakoulumalli nähtiin opiskelijoiden näkökulmasta nykyistä sallivampana. Uusi korkeakoulumalli mahdollistaisi joustavamman ja yksilöllisemmän koulutuspolun opiskelijoilleen ja myös tutkinnot muuttuisivat yhdistymisen myötä laaja-alaisemmiksi – ei vain korkeakoulu. Niissä tarinoissa, joissa opiskelijat näkivät yhdistymiseen liittyvän haittoja, kerrottiin yhdistymisen massiivisuudesta ja suurista hallinnollisista muutoksista, joiden takia opiskelijoihin vaikuttavat käytännön ratkaisut jäävät taloudellisten syiden ja resurssipulan takia huonosti suunnitelluiksi ja toimimattomiksi. Negatiivisissa tuloksissa yhdistyminen ja yhdistymisprosessi nähtiin valtapelinä, jossa korkeakoulujen opinto- ja tutkintorakenteita hallitsee ja suunnittelee aina kukin vuorollaan oleva hallitus, jonka intressit ovat ennen kaikkea taloudelliset ja markkinajohtoiset. Käytännöntason ratkaisujen, esimerkiksi opiskelun tukipalveluiden ja opintosuunnittelutyön sekä opiskelijoita koskevat opiskelutarjojen asiat, kuten liikkuminen eri korkeakoulu- yksiköiden välillä, nähtiin jäävän markkinavoimien jalkoihin.

Yksilölliset vaikutukset

Korkeakouluopiskelijat kertoivat tarinoissa yhdistymisen vaikuttavan myönteisesti heidän mahdollisuuksiinsa valita kurseja toisista korkeakouluista ja sitä kautta korkeakoulujen opintotarjonnan laajenemiseen ja monipuolistumiseen (n=25/41). Tulosten mukaan opintotarjonnan laajenemisen kautta opiskelija voi valita itselleen opintopolun, joka kuvastaa paremmin opiskelijan persoonallisuutta ja yksilöllisyyttä, sekä erottaa hänet valmistumisen jälkeen työmarkkinoille hakiessa paremmin muista hakijoista, sekä mahdollistaa myös laajemmat työnhakumahdollisuudet. Työelämälähtöisyys oli vahvasti mukana yksilöllisten opintopolkujen muodostamisessa, josta seuraava tekstioite kertoo:

Opiskelijat ovat tyytyväisiä, koska voivat ilmaista persoonallisuuttaan opintojensa kautta. Opinnot täyttävät nykyään myös opiskelijan itsensä toteuttamisen tarvetta, eivätkä näin valmista häntä tietyn ammatin muottiin. (14Y)

Lausahdus antaa viitteitä siitä, että opintojen ohjauksen lisäksi opiskelijat arvostavat sitä, että heitä kannustetaan itsetutkiskeluun, joka auttaa ”persoonal-

listen opintojen” löytämisessä. Tarinoissa korostuivat yhdistymisen luomat mahdollisuudet opiskelijoiden yksilöllisiin opintopolkuihin ja niiden yhteys työelämään ja monipuolisempiin työmahdollisuuksiin. Tarinoiden mukaan työelämä vaatii monipuolista tietämystä ja siksi myös monipuolisia opintoja. Laaja-alainen ja poikkitieteellinen tutkinto mahdollistaisi tarinoiden mukaan myös laajemmat työnhakumahdollisuudet ja työllistymisen. Tarinoissa näkyi suuntautuneisuus tulevaisuuteen – valmistumisen jälkeiseen aikaan ja motivoituneisuus omien opintojen suunnitteluun sekä yksilöllisten opintopolkujen rakentamiseen. Näiden yksilöllisten opintopolkujen suunnitteluun ja siihen yhteydessä olevat tulevaisuuteen suuntautuvat seikat ovat samankaltaisia kuin mitä aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu liittyvän opintoihin kiinnittymiseen ja opinnoissa etenemiseen (Litmanen ym. 2010, 195–208). Opiskelijälähtöisen kiinnittymismallin (Korhonen 2012) mukaan opiskelijan antama merkitys opinnoilleen on yksi opiskeluun parhaiten kiinnittävistä tekijöistä. Korkeakoulujen yhdistymisen tuoma aiempaa laajempi kurssitarjonta ja sen antamat mahdollisuudet viedä omaa tutkintoa persoonallisempaan ja yksilöllisempään suuntaan kuvastaa näissä tuloksissa opintojen merkityksellisyyttä opiskelijan henkilökohtaisten kehittymistavoitteiden kautta. Opinnot nähtiin merkityksellisinä myös työelämärelevanttiuden kannalta ja siihen valmistautumisena.

Nyky-yhteiskunnan pirstaleisuus ja muutoksessa oleva työelämä näkyi myös tämän tutkimuksen tuloksissa varautumisena mahdollisimman laaja-alaisesti erilaisiin tulevaisuuden työtehtäviin. Näistä tuloksista muodostui kuitenkin kuva, joissa korkeakouluopiskelijat pystyvät itse vaikuttamaan omiin opintoihinsa ja muokkaamaan niitä yksilöllisiksi ja tulevaisuus työllistymisen näkökulmasta nähtiin korkeakoulujen yhdistymisen jälkeen toiveikkaana.

Yhteisölliset vaikutukset

Lähes jokaisessa tarinassa, jossa kuvailtiin yhdistymisen yhteisöllisiä vaikutuksia, mainittiin verkostoituminen (n=13/41). Verkostoitumismahdollisuuksien koettiin tarinoiden mukaan parantuvan korkeakoulujen yhdistymisen myötä. Verkostoitumisen yhteydessä kerrottiin verkostoitumisesta opiskelijoiden kesken yli korkeakoulurajojen ja sitä toivottiin tapahtuvan niin opinnoissa

kuin vapaa-ajalla. Parempien ihmissuhdeverkostojen luomisen kerrottiin edistävän niin opiskelijan sosiaalista elämää kuin opintojakin. Verkostoitumisen etuina nähtiin eri korkeakouluista tulevien opiskelijoiden tietojen ja taitojen yhdistäminen ja sitä kautta mahdollinen omien ajattelu- ja toimintatapojen muutos. Verkostoituminen nähtiin myös työelämän kannalta tärkeänä asiana niin muilta oppimisen, ryhmässä toimimisen kuin parempien työmahdollisuuksien kautta – opintojen aikana luodut suhteet voisivat tarinoiden mukaan auttaa tulevaisuudessa niin työhaussa kuin työuralla etenemisessä. Yhteisöllinen oppiminen ja keskustelut kursseilla muiden tieteenalojen opiskelijoiden kanssa avartavat tarinoiden mukaan ymmärtämään asioita laajemmin ja kokonaispuolisemmin, kuten seuraavassa:

Nämä kontaktit voivat olla äärimmäisen tärkeitä tulevaisuudessa ja auttaa esimerkiksi työuralla eteenpäin. Kasvattaahan tämä erilaisten ihmisten kanssa toimiminen muutenkin ihmisenä (18Y).

Nämä tulokset ovat linjassa opiskelijälähtöisen kiinnostumismallin (Korhonen 2012) kanssa, jonka mukaan kehittyvä ja syvenevä osallistuminen kiinnittää opiskelijaa opiskeluun liittyviin yhteisöihin, ja osallistuminen ja jäsenyys näissä yhteisöissä muotoutuu omaksumalla muun muassa yhteisössä jaetun tietämyksen ja arvomaailman ja yhteisön kulttuuriset käytänteet. Osallistuminen on yhteisöllinen kokemus ja opiskelija kohtaa opintojensa aikana rinnakkain eri muodoissa toimivia yhteisöjä, kuten opiskelijayhteisön tai oman tieteenalan akateemisen opetus- ja oppimisyhteisön (Poutanen ym. 2012, 20–23). Tulosten mukaan yhteisöllinen oppiminen ja dialoginen vuorovaikutus mahdollistuu ja paranee korkeakoulujen yhdistymisen myötä. Verkostoitumisesta kerrottiin myös työelämää koskevissa kuvauksissa ja yritysyritysten toivottiin lisääntyvän yhdistymisen myötä. Yritysyritysten kautta yritysten arvioitiin tarjoavan enemmän lopputyöaiheita opiskelijoille, ja opinnot muutenkin reagoisivat joustavammin työelämän tarpeisiin lisääntyvän yritysyritysten kautta.

Rakenteelliset vaikutukset

Korkeakoulu yhdistymisen rakenteellisten vaikutusten (n=14/41) yhteydessä kerrottiin korkeakoulujen yhdistymisen opintoja edistävästä, sekä myös hei-

kentävistä tekijöistä. Opiskelun tukipalveluiden, kuten opintotietojärjestelmän suunnittelu ja toimivuus, nähtiin ensisijaisen tärkeänä ja niiden toimivuuden nähtiin tukevan niin opintojen suunnittelua kuin niiden etenemistä. Opintojen suunnittelu, kurseille ilmoittautuminen ja opintorekisterijärjestelmän sujuvuus ja sähköisen tenttimisen mahdollisuus olivat tärkeitä ja niiden tulee tarinoiden mukaan palvella kaikkia käyttäjiä: niin hallintoa, opettajia kuin opiskelijoitakin. Suoraan opetuksen tasoon ja opetukseen vaikuttavista tekijöistä kerrottiin seuraavia asioita: luentotyyppeistä odotettiin vähenevän yhdistymisen myötä ja opettajien yhteistyön yli korkeakoulurajojen odotettiin tuovat laadukkaampaa opetusta, mihin seuraava aineisto-ote viittaa:

Opettajien yhteistyö ja toistensa sparraus lisää laatua opetukseen ja opetusta ja tutkimusta on karsittu ja keskitytty aloihin, joissa halutaan olla huippuja (03T).

Yhdistymisen negatiiviset vaikutukset näkyivät samoissa asioissa kuin positiiviset vaikutukset. Yhdistymisessä monet opiskelijoille tärkeät käytännön asiat olivat suunnitteluvaiheessa jääneet huomioimatta. Opiskelun tukipalvelujen huono suunnittelu ja toimimattomuus nähtiin vaikeuttavan omien opintojen suunnittelua ja sitä kautta myös vaikuttavan omissa opinnoissa etenemiseen. Kurssi-ilmoittautumisissa joku opiskelijaryhmä oli nostettu aina ensisijaiseksi ja kaikille halukkaille ei löytynyt tilaa kurssilta, joten kun kurseille ei päässyt toivotussa aikataulussa, vaikeutui omien opintojen suunnittelu. Tarinoiden mukaan vaikeus edetä omissa opinnoissa suunnitellun aikataulun mukaisesti vaikuttaa myös opiskelijan opiskelumotivaatioon ja opintomenestykseen. Joissakin tarinoissa näiden vaikeuksien kerrottiin johtuvan korkeakoulu yhdistymisen kehitysvaiheesta, jossa liian suuret ja abstraktit opintokokonaisuudet eivät palvele opiskelijaa, eikä uusista, yhdistymisen myötä syntyneistä opintokokonaisuuksista saa haluttua hyötyä. Nämä tulokset ovat linjassa aiempien korkeakoulutuksen muutoksia koskeneiden tutkimusten kanssa (Becker ym. 2004), joiden mukaan liian massiiviset muutokset ovat lisänneet korkeakoulutuksen kustannuksia, ulkopuolisen rahoituksen tuomaa liiallista kilpailua ja sen mukanaan tuomia, niin organisaatio-, kuin yksilötason paineita. Tämä negatiivinen muutos heijastuu hallinnon ja opettajien kautta myös opiskeli-

joihin ja heidän opintoihinsa, ja niissä etenemiseen. Suunnittelutyön tärkeys ja koko akateemisen yhteisön osallisuus on nostettu esiin myös aikaisemmissa tutkimuksissa, joissa onnistuneen korkeakoulujen yhdistymisen edellytyksenä on nähty riittävän pitkä suunnitteluvaihe ennen yhdistymistä, sekä koko akateemisen yhteisön osallistaminen käsittäen hallinnon, tutkijat, opetushenkilökunnan, ja opiskelijat (ks. Kezar & Eckel 2002).

Korkeakoulujen yhdistymisen alku näyttäytyi tarinoissa rakenteellisten vaikutusten kautta kehitysvaiheena, jonka haasteellisuus näkyi monessa tarinassa kurssitarjonnan yhteydessä. Muun muassa kesken opintojen muuttunut kurssitarjonta vaikeutti opintojen suunnittelua. Tämä nähtiin haasteena varsinkin niillä opiskelijoilla, joiden opinnot olivat jo pidemmällä korkeakoulujen yhdistymisen aikaan. Opetussuunnitelmatyössä toivottiinkin otettavan huomioon opiskelijoiden eri opintovaiheet. Kurssien sisällöissä kerrottiin tarinoiden mukaan olevan vielä paljon päällekkäisyyttä, joten opiskelijat käyvät yhdistymisen myötä samansisältöisiä kursseja toistamiseen, ja henkilökohtaiset opintosuunnitelmat ovat menneet uusiksi. Myös kurssien sisällöt saattoivat tarinoiden mukaan olla joillekin liian haasteellisia, koska opiskelijoiden lähtötaso on erilainen ja kurssien esitiedoissa lähtötasoa ei oltu kuvattu tarpeeksi tarkasti. Opetuksen laatuun vaikuttavia asioita olivat liian suuret ryhmäkoot ja käytännön erot opetuksessa eri koulujen välillä ja varsinkin opiskelijoiden esitietämyksen ja taitojen erilaisuudesta oli useita mainintoja (n=6/41), kuten seuraavassa:

Iso osallistujamäärä on myös vaikuttanut opetuksen laatuun siltä osin, että mukana on ollut paljon opiskelijoita, joilla on erilainen lähtötaso ottaen huomioon kurssin esitietovaatimukset. Pakollisissa esitiedoissa ollaan siis oltu liian joustavia. (41T)

Tämän tutkimuksen tulosten mukaan korkeakoulujen yhdistymisen myötä erilaiset akateemiset taidot omaavat, ja taitojen eri kehitysvaiheessa olevat opiskelijat kohtaavat toisiaan enemmän, ja opetussuunnitelmatyön ja kurssisisältöjen suunnittelun tulisikin yhdistymisen jälkeen tukea hyvin erilaisia akateemisia taitoja omaavia ja eri kehitysvaiheessa olevia opiskelijoita ja heidän oppimistaan. Tulokset ovat samansuuntaisia Korhosen (2012) opiskelijälähtöisen kiinnittymismallin kanssa. Molemmat tutkimukset tuovat esille juuri

akateemisessa opetus- ja oppimisyhteisössä tarvittavien taitojen haltuunoton ja kehittämisen merkitystä opintoja edistävinä tekijöinä. Kiinnittymismallin mukaisiksi akateemiseksi ydintaidoiksi on nimetty esimerkiksi tieteellisen tekstin tuottamisen taidot, kriittisen ajattelun ja argumentoinnin taidot, yhteistyötaidot, matemaattiset- sekä erilaiset viestintä- ja esiintymistaidot sekä opiskelun ja oppimisen itsesääätelytaidot, joihin sisältyvät ajanhallinta, suunnittelu, motivaation rakentaminen ja tunteiden säätelyn osa-alueet. Tärkeänä tekijänä on myös se, millaisen kuvan opiskelija rakentaa itsestään oppijana ja miten hän arvioi itseään oppijana. (Korhonen 2012; Poutanen ym. 2012, 20–23.)

Tässä tutkimuksessa tuli esille, että korkeakoulu yhdistymisen myötä koulutuksen hajaantuminen eri toimipisteisiin ja toimipisteiden väliset pitkät fyysiset etäisyydet saattavat aiheuttaa opiskelijoille turhaa vaivaa ja viedä liikaa aikaa pois itse opiskelulta. Useammassakin tarinassa kerrottiin uudistuksen hallinnollisten ja taloudellisten seikkojen olevan liian massiivisia, sekä valtiovallan vaikuttavan liikaa korkeakoulujen opetussuunnitelmatyöhön ja opiskelijoiden opintoihin. Hallinnollisten valtasuhteiden takia joillakin aloilla opetusta lisätään ja osassa taas karsitaan, joten valtasuhteiden nähtiin vaikuttavan suoraan opiskelijoihin ja koulutustarjontaan:

Osa tutkimusryhmistä eri korkeakoulujen välillä on yhdistynyt ja työpaikkojen päällekkäisyyksien takia karsittu. Laitoksilla on huono yhteishenki eikä yhdistetyt osapuolet halua luopua saavutetuista eduista, valtapeli hyrrää.
(21T)

Kulttuuriset vaikutukset

Opiskelijoiden tarinoissa yhdistyminen toi esille korkeakoulujen erilaiset tavat ja kulttuurit. Kulttuurisista vaikutuksista (n=8/41) kerrottiin niin myönteisestä kuin kielteisestä näkökulmasta. Tarinoissa kerrottiin korkeakouluissa olevan erilaisia tapoja ja kulttuureja niin opetuksessa, ohjauksessa kuin johtamisessa, mikä vaikuttaa niin opintoihin, opettamiseen kuin oppimiseen. Tulokset ovat yhteneviä opiskelijälähtöisen kiinnittymismallin (Korhonen 2012) kanssa. Malli korostaa akateemisten yhteisöjen sosiaalisia oppimisympäristöjä, jotka ovat eri korkeakouluissa omanlaisia opetus- ja ohjaukäytäntöjä,

jotka opiskelijat joko tietoisesti tai huomaamattaan omaksuvat. Niiden avulla opiskelijat sosiaalistetaan yhteisön jäseniksi. Opetus- ja ohjauskäytänteet vaihtelevat ja saattavat poiketa eri oppi- ja tieteenaloilla huomattavastikin.

Tämän tutkimuksen kulttuurisista vaikutuksista kertovissa tarinoissa oli tunnistettavissa yhtäläisyyttä myös Ylijoen (1998) tutkimien eri tieteenalojen sosiaalisten kulttuurien kanssa. Ylijoki on nimennyt yksittäisen tieteen- tai ammattialan ryhmissä esiintyvät sosiaaliset muodot heimoiksi. Heimot ilmaisevat tieteenalan sisältä omaksumia kulttuuriarvoja, sen asenteita ja suhtautumista asioihin ja heillä on oma sanaton moraalijärjestys, joka ilmentää sitä kaikkea, mikä kussakin heimokulttuurin piirissä on arvokasta, ja mikä taas välttävää tai torjuttavaa. Heillä on heimoille ominaiset tavoitteet, puhutavat ja toimintamuodot. Korkeakoulujen sisällä on Ylijoen mukaan kulttuurista eriytyneisyyttä ja moninaisuutta, jotka vaikuttavat opiskelijoihin ja opettajiin ja tämän kulttuurin kautta omaksutaan ne tavat ja tottumukset, joiden kautta toimitaan. (Ylijoki 1998, 35, 139–140.) Myös Välimaa (2007) on korkeakoulujen yhdistymisiä tutkiessaan huomannut, että yhdistymisprosessin hitaus ja työläys johtuvat eri korkeakoulujen arvoista, normeista ja käytännöistä, jotka ovat ajan kuluessa muotoutuneet, ja näistä vakiintuneista toimintatavoista ei välttämättä olla edes tietoisia ennen kuin joku pakottaa muuttamaan niitä (Välimaa 2007, 6–7).

Korkeakouluopiskelijat näyttävät kohtaavan siis yhdistymisen myötä laajentuneen kurssitarjonnan, mutta myös erilaiset tieteenalakohtaiset kulttuurit ja näiden tunnistaminen, tiedostaminen ja niiden ymmärtäminen mahdollisesti lisää ymmärrystä kunkin kulttuurin itsestäänselvyyksistä, joita itse kunkin kulttuurin jäsenet eivät ehkä edes tiedosta. Kulttuurierojen tunnistaminen auttaa myös ymmärtämään niiden ohjaavaa vaikutusta opiskelijoiden toiminnassa.

Tulosten mukaan korkeakouluhyhdistyminen tuo virkistävää vaihtelua korkeakoulujen eri yksiköiden toimintamalleihin. Samalla korkeakouluhyhdistyminen tuo tarinoiden mukaan kuitenkin myös epävarmuutta siitä arvosteataanko omaa tutkintoa enää työmarkkinoilla, tai laajemmassa mittakaavassa yhteiskunnallisesti, ja kokisiko akateemisuus inflaation yhdistymisen myötä. Tarinoista välittyi huoli korkeakouluhyhdistymisen vaikutuksista yliopistojen

ja ammattikorkeakoulujen arvostukseen myös omilla saroillaan – yliopistotieteellisen tiedon ja ammattikorkeakoulut käytännönläheisemmän koulutuksen tuottajina. Myös tutkintojen ja tutkintonimikkeiden samankaltaisuus tuli esille useammassa tarinassa ja niiden arvostusta pohdittiin työmarkkinoiden näkökulmasta, kertomuksissa pohdittiin myös ymmärrettäisiinkin työmarkkinoilla tulevaisuudessa eri tutkintoasteita, vai kilpailisivatko esimerkiksi vastavalmistuneet amk-insinöörit ja diplomi-insinöörit samoista työpaikoista, mutta toisilla olisi etuna lyhyempi koulutus ja näin ollen nopeampi tie työelämään, kuten seuraava aineisto-ote kuvaa:

Ammattikorkean rooli tässä suuressa yliopistossa ottaa huiman takapakin. Kauppatieteet vastaan liiketalous, diplomi-insinöörit vastaan insinöörit. Nyt kaikki hakevat samoja paikkoja. (O4A)

Kulttuurieroista kerrottiin myös sosiaalisten vaikutusten yhteydessä ja tarinoissa todettiin vanhojen korkeakoulurajojen pysyvän ennallaan yhdistymisestä huolimatta – niin vapaa-ajalla kuin opinnoissa.

Pohdinta ja loppupäätelmät

Tutkimuksen tulosten mukaan korkeakoulujen yhdistymisten yksilölliset ja yhteisölliset vaikutukset nähtiin opintoihin kiinnittävänä tekijöinä ja kulttuuriset ja rakenteelliset tekijät osin kiinnittävänä, mutta myös riskinä kiinnittymiselle. Yksilöllisinä opintoihin kiinnittymistä edistävinä tekijöinä kuvattiin laajentuneita mahdollisuuksia valita yksilöllisiä ja omaa persoonallisuutta tukevia opintoja ja opintopolkuja. Laajentunut kurssitarjonta nähtiin myös työelämärelevanttiuden kautta parempana mahdollisuutena työllistyä ja edetä työelämässä. Yhteisölliset vaikutukset nähtiin opintoihin kiinnittävänä tekijöinä siten, että monimuotoinen korkeakoulu-yhteisö tarjoaa aiempia paremmat verkostoitumismahdollisuudet, joilla viitattiin niin sosiaalisten kontaktien lisääntymiseen, yhteisölliseen oppimiseen kuin muiden opiskelijoiden kautta lisääntyviin työelämäkontakteihin. Rakenteelliset vaikutukset nähtiin osin kiinnittävänä, mutta myös riskinä kiinnittymiselle. Kiinnittävänä vaikutuksina pidettiin käytännöllisten opiskelijoihin vaikuttavien ratkaisujen toimivuutta ja hyvää suunnittelua (ks. Kezar & Eckel 2002). Näitä käytännön

ratkaisuja olivat opiskelun tukipalvelut ja opetussuunnitelmatyö. Opiskelun tukipalvelut sallivat opiskelijan suunnitella opintojaan hyvin ja opintosuunnitelmatyön tulee huomioida yhdistymisen jälkeen opintojen eri vaiheissa olevat opiskelijat. Tällöin esimerkiksi kurssien esitiedot on rakennettu niin hyvin, ettei omien opintojen kannalta epäoleellisia tai sisällöltään liian samanlaisia kursseja tule opiskeltua turhaa. Riskinä kiinnittymiselle tässä samassa vaikutusryhmässä nähtiin näiden em. tekijöiden huono suunnittelu ja toimimattomuus. Kulttuuriset vaikutukset nähtiin joko kiinnittävänä tai kiinnittymistä heikentävinä tekijöinä riippuen siitä, miten opiskelija pääsee sosiaalistumaan opiskelijayhteisöihin opintojensa aikana. Toisin sanoen, merkityksellistä näytti olevan se, miten opiskelija pääsee Ylijoen (1998) mainitsemaan *heimoihin* mukaan. Opiskelijayhteisöihin sosiaalistumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa se, millaisena opiskelija näkee oppimisisentiteettinsä ja akateemiset taitonsa verrattuna muihin opiskelijoihin ja miten nämä kehittyvät opintojen aikana.

Tuloksissa yhdistyminen nähtiin pääosin myönteisenä asiana niin opiskelijan, opintojen, valmistumisen, kuin Tampereen korkeakoulujen, sekä Tampereen kannalta. Niissäkin kertomuksissa, joissa vastaaja pyydettiin eläytymään tilanteeseen, jossa Tampereen korkeakoulujen yhdistymisen jälkeen opinnot ovat menneet huonompaan suuntaan, vastaukset pääosin käsittelivät asioita, jotka tarinan myötä saatiin korjattua kuten opintotukipalveluiden yhteensopimattomuus, opetusresurssien vähyys ja liian suuret opiskelijaryhmät ja aihepiireiltään liian päällekkäiset kurssit. Nämä nähtiin haasteina, jotka kuuluivat muutosprosessiin, alun valuvikoina, jotka ovat hetkellisiä ja ratkaistavissa.

Tuloksissa korkeakoulujen yhdistyminen nähtiin työelämärelevanttiuden kannalta tärkeänä. Tarinoissa näkyi opiskelijoiden toiveet työllistymisestä ja opintoja suunniteltiin paremman työllistymisen toivossa. Työmarkkinoille pääsy ja muista työnhakijoista erottumisen tärkeys näkyi myös tuloksissa. Tuloksissa verkostoituminen nähtiin niin sosiaalisena kanssakäymisenä, jonka arvo on yhteisöllisyys, kuin myös sosiaalisena hyödykkeenä, joka mahdollisesti auttaa työnhaussa ja työelämässä eteenpäin. Myös yksilöllisyys opinnoissa nähtiin oman identiteetin muokkaukselle hyvänä asiana ja henkisenä kasvamisena, mutta myös valttikorttina työnhaussa erottautumisena muista

hakijoista työmarkkinoilla persoonallisen tutkintopolun kautta yksilöllisempänä osaamisena ja asiantuntijuutena. Koska aineistonkeruu suoritettiin kaupallisen alan kursseilla, saattoi kaupallisen alan työelämäyhteys ja käsitykset siitä heijastua myös vastauksiin ja tuoda niihin alalle tyypillisen painotuksen ja muuttaa tuloksia työelämälähtoisempään suuntaan. Suurin osa vastaajista oli maisteri- tai jatko-opintovaiheen opiskelijoita (n=33/41), eli opinnoissaan jo pidemmällä. Tämä tekijä saattoi vaikuttaa tulosten työelämälähtoisempään suuntaan; oma oppimisidentiteetti ja asiantuntijuus omalta alalta on jo rakentunut vahvemmaksi ja mielenkiinto suuntautuu jo tulevaisuuteen ja korkeakoulusta valmistumiseen.

Tulosten myönteisyys ja tässä tutkimuksessa käytettyjen kehyskertomusten variaation näkymättömyys voi kertoa kahdesta asiasta: Vastaajat suhtautuvat pääosin myönteisesti yhdistymiseen tai sitten esimerkiksi median rakentama mielikuva yhdistymisestä on vaikuttanut vastaajien tarinoihin. Yhdistymisprosessi sai paljon mediahuomioita juuri aineiston keruun aikaan ja tämän tuloksen myönteiset tulokset ovat yhteneviä paljolti myös Tampereen korkeakoulujen yhdessä perustaman verkkosivuston tulevaisuuden visioinnin kanssa, jossa koulutuksesta yhdistyneessä korkeakoulussa kerrotaan muun muassa näin: ”Sivistysyliopisto ja ammattikorkeakoulu samassa yliopistokonsernissa tarjoavat joustavat opintopolut, laajan kurssitarjonnan ja hyvät työelämävalmiudet.” (# tampere3 2016).

Tämän tutkimuksen tuloksia olisi mielenkiintoista jatkaa seurantatutkimuksella, jossa verrattaisiin korkeakouluopiskelijoiden opinnoissa edistymistä yhdistymisen jälkeen Tampereen uudessa yliopistossa. Millaisena opinnot ja opiskelu näyttäytyvät yhdistyneessä yliopistossa ja näkyisivätkö yhdistymisen negatiiviset ja positiiviset vaikutukset samanlaisina jo vakiintuneemmassa yliopistossa ja sen käytänteissä? Tampereen korkeakoulujen yhdistyminen ei varmaankaan myös jää viimeiseksi kansallisen tason yhdistymiseksi, jossa yliopistot yhdistyvät ammattikorkeakoulujen kanssa. Vastaavanlainen tutkimus toisessa korkeakoulujen yhdistymisen yhteydessä voisi samalla myös todentaa tämän tutkimuksen tuloksia; ovatko tämän tutkimuksen tulosten vaikutukset tyypillisiä yleisesti korkeakoulujen yhdistymiselle, vai kertooko tämä tut-

kimus Tampereen korkeakoulujen yhdistymisestä jotain olennaista ja yksilöllistä?

Opiskelijoiden tarinat heijastavat yhteiskunnallista aikaa ja tulevaisuuteen kiinnittyvät suunnitelmat mahdollistavat mahdollisuuksien näkemisen ja tulevaisuuteen luottamisen. Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin menetelmällä, jonka voi sanoa tukevan tätä ajattelua. Eläytymismenetelmän käyttö tämän tutkimuksen aineistonkeruussa oli sen erityispiirre, ja menetelmää voisi kutsua tämän erityispiirteensä vuoksi tarinankerronnaksi. Tarinankerronnan sanotaan harjoittavan ihmisen kykyä ajatella asioita ja tapahtumakulkuja, jotka eivät ole välittömästi läsnä ja sen katsotaan liittyvän inhimilliseen tietoisuuteen, jolle ominaista on kyky muodostaa skenaarioita ja kuvia mahdollisista tulevaisuuksista ja joka luo pohjan suunnitelmalliselle toiminnalle (Hänninen 1999, 38). Tampereen korkeakoulujen yhdistyminen oli aineistonkeruuvaiheessa vasta visio korkeakouluopiskelijoiden mielessä. Tarinankerronnan kautta opiskelijat loivat tuon vision vastauspapereille, ja Tampereen uuden yliopiston tulevaisuus toivottavasti näyttää toteen tämän tutkimuksen myönteiset tulokset, sekä selittää tulosten osoittamat haasteet.

Lähteet

- Akava. 2017. Tilasto: Korkeasti koulutettujen työttömyys, helmikuu 2017. https://www.akava.fi/tyoelama/akavalaiset_tyoelamassa/tyottomyystilastot/1._korkeasti_koulutettuen_tyottomyys. (Luettu 4.4.2017.)
- Becker, L.R., L.D. Beukes, L.D., Botha, A., Botha, A.C., Botha, J.J., Botha, M., Cloete, D.J., Cloete, J.L., Coetzee, C., De Beer, L.J., De Bruin, D.J., De Jager, L., De Villiers, J.J.R., Du Toit, C.M., Engelbrecht, A., Evans, R., Haupt, M.M.C., Heyns, D., Howatt, L.M., Joubert, A.P., Joubert, J.C., Niemann, A.C., Phatudi, N.C., Randall, E., Rauscher, W.J., Rautenbach, W.C., Scholtz, S., Schultz, J.C., Swart, R., Aswegen, H.J., Van Heerden, J.C., Vollenhoven, W.J., Van Wyk, E.M., Van Wyk, J.G.U., Van der Walt, C.A., Van der Westhuizen, C.N., Vermeulen, D. & Vorster, A. 2004. The impact of university incorporation on college lecturers. *Higher Education* 48 (2), 153–172. DOI:10.1023/B:HIGH.0000034311.35951.b6
- Chapman, E. 2003. Alternative approaches to assessing student engagement rates. *Practical Assessment, Research & Evaluation* 8 (13). <http://pareonline.net/getvn.asp?v=8&n=13>. (Luettu 31.3.2017.)
- Chapman, A. & Pyvis, D. 2005. Identity and social practice in higher education. *International Journal of Educational Development* 25, 39–52. DOI:10.1016/j.ijedudev.2004.05.003
- Eckel, P., & Kezar, A. 2003. Key strategies for making new institutional sense: Ingredients to higher education transformation. *Higher Education Policy* 16 (1), 39–53. <http://helios.uta.fi/docview/203162482?accountid=14242>. (Luettu 31.3.2017.)
- Eskola, J., Karayilan, S., Kaski, T., Lehtola, T., Mäenpää, T., Nishimura-Sahi, O., Oede, A.-M., Rantanen, M., Saarinen, S., Toivikko, P., Valtonen, M. & Wallin, A. 2017. Eläytymismenetelmä 2017: Ohjeita ja kokemuksia menetelmästä kiinnostuneille. Teoksessa J. Eskola, T. Mäenpää & A. Wallin (toim.) *Eläytymismenetelmä 2017: Perusteema ja 11 variaatiota*. Tampere: Tampere University Press.
- Haggis, T. 2004. Meaning, identity and 'motivation': expanding what matters in understanding learning in higher education. *Studies in Higher Education*, 29 (3), 335–352. DOI:10.1080/03075070410001682538
- Harper, S. R. & Quaye, S. J. 2009. Beyond sameness, with engagement and outcomes for all: An introduction. Teoksessa S. R. Harper & S. J. Quaye (toim.) *Student Engagement in Higher Education*. New York: Routledge, 1–16.
- Heikkilä, A. 2011. *University Students' Approaches to Learning, Self-Regulation, and Cognitive and Attributional Strategies*. Research Report 325. Artikkeliväitöskirja. Helsinki: University of Helsinki.
- Hovdhaugen, E. & Aamodt, P.O. 2009. Learning environment: Relevant or not to students' decision to leave university? *Quality in Higher Education* 15 (2), 177–189.
- Hu, S. & Kuh, G. D. 2002. Being (dis)engaged in educationally purposeful activities: the influences of student and institutional characteristics. *Research in Higher Education* 43 (5), 555–575.

- Hänninen, V. 1999. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Akateeminen väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 799. Tampere: Tampereen yliopisto, sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos.
- Kezar, A. & Eckel, P. D. 2002. The effect of institutional culture on change strategies in higher education: Universal principles or culturally responsive concepts. *Journal of Higher Education*, 73 (4), 435–460. <http://www.jstor.org/helios.uta.fi/stable/1558422>. (Luettu 29.3.2017.)
- Kipponen, A. & Annala, J. 2016. Opintoihin kiinnittyminen opiskelijan elämismaailmassa. *Kasvatus* 47 (5), 406–418.
- Korhonen, V. 2012. Towards inclusive higher education? Outlining a student-centered counselling framework for strengthening student engagement. Teoksessa S. Stolz & P. Gonon (toim.) *Challenges and Reforms in Vocational Education – Aspects of Inclusion and Exclusion*. Bern: Peter Lang, 297–320.
- Kuh, G.D., Kinzie, J., Buckley, J.A., Bridges, B.K. & Hayek, J.C. 2007. Piecing together the student success puzzle: Research, propositions, and recommendations. ASHE Higher Education Report. San Francisco: JosseyBass.
- Kuh, G.D. 2009. Afterword. Teoksessa S.R. Harper & S.J. Quaye (toim.) *Student Engagement in Higher Education*. New York: Routledge.
- Kyvik, S. 2002. The merger of non-university colleges in Norway. *Higher Education* 44 (1), 53–72. DOI:10.1023/A:1015561027230.
- Leach, L. & Zepke, N. 2011. Engaging students in learning: a review of a conceptual organizer. *Higher Education Research & Development* 30 (2), 193–204. DOI: 10.1080/07294360.2010.509761.
- Litmanen, T., Hirsto, L. & Lonka, K. 2010. Personal Goals and Academic Achievement among Theology Students. *Studies in Higher Education*, 35 (2), 195–208.
- Locke, W. 2007. Higher education mergers: Integrating organizational cultures and developing appropriate management styles. *Higher Education Quarterly* 61 (1), 83–102.
- Mäkinen, M. & Annala, J. 2011. Opintoihin kiinnittyminen yliopistossa. Teoksessa M. Mäkinen, V. Korhonen, J. Annala, P. Kalli, P. Svärd & V-M. Värrä (toim.) *Korkeajännityksiä – Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta*. Tampere: Tampere University Press, 59–80.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Bolognan prosessi. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/bologna/index.html>. (Luettu 4.4.2017.)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Valtuutuksen antaminen opetus- ja kulttuuriministeri Grahn-Laasoselle allekirjoittaa valtion puolesta Tampere3-korkeakouluhankkeessa perustettavan säätiön perustamiskirja. <http://minedu.fi/paatos?decisionId=0900908f8052cdd2>. (Luettu 1.5.2017.)

- Poutanen, K., Toom, A., Korhonen, V. & Inkinen, M. 2012. Kasvaako akateeminen kyn-
nys liian korkeaksi? Opiskelijoiden kokemuksia yliopistoyhteisöön kiinnittymisen
haasteista. Teoksessa M. Mäkinen, J. Annala, V. Korhonen, S. Vehviläinen, A-M.
Norrgrann, P. Kalli & P. Svård (toim.) Osallistava korkeakoulu. Tampere:
Tampere University Press, 19–24.
- Rinne, R. & Jauhiainen, A. 2012. Yliopisto uuden politiikan pyörteissä. Teoksessa R.
Rinne, A. Jauhiainen, H. Simola, R. Lehto, A. Jauhiainen & A. Laiho. Valta, uusi
yliopistopolitiikka ja yliopistotyö Suomessa. Managerialistinen hallintapolitiikka
yliopistolaisten kokemana. Kasvatusalan tutkimuksia 58, 11–22, 43–59. Jyväskylä:
Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Salminen, H. 2001. Suomalainen ammattikorkeakoulu-uudistus opetushallinnon pro-
sessina. Koulutussuunnittelu valtion keskushallinnon näkökulmasta. Koulutus-
ja tiedepolitiikan osaston julkaisusarja 81. Helsinki: Opetusministeriö.
- Schoole, M. T. C. 2005. The politics of mergers in higher education in South Africa.
Higher Education 50 (1), 159–179. DOI:10.1007/s10734-004-6357-x.
- # tampere3. 2016. Tampereen yliopiston, Tampereen teknillisen yliopiston & Tampereen
ammattikorkeakoulun yhdistymisprosessin verkkosivu. [https://www.tampere3.
fi/](https://www.tampere3.fi/). (Luettu 12.11.2016.)
- Tampereen yliopisto. 2017. Tampereen yliopiston www-sivut: Uutiset. [https://www.
uta.fi/ajankohtaista/uutinen/tampereen-uuden-yliopiston-saatio-perustettiin](https://www.uta.fi/ajankohtaista/uutinen/tampereen-uuden-yliopiston-saatio-perustettiin).
(Luettu 20.4.2017.)
- Tietoarkisto. 2016. Tutkittavien informointi. [http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/
tutkittavien-informointi.html](http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tutkittavien-informointi.html). (Luettu 22.11.2016.)
- Tilastokeskus. 2016a. Tilasto: Ammattikorkeakoulukoulu. Ammattikorkeakoulujen
opiskelija- ja tutkintomäärät kasvussa. [http://tilastokeskus.fi/til/akop/2015/
akop_2015_2016-04-19_tie_001_fi.html](http://tilastokeskus.fi/til/akop/2015/akop_2015_2016-04-19_tie_001_fi.html). (Luettu 12.4.2017.)
- Tilastokeskus. 2016b. Tilasto: Yliopistokoulu. Yliopistotutkintojen määrät kasvoivat
edellisvuodesta. [http://tilastokeskus.fi/til/yop/2015/yop_2015_2016-05-10_
tie_001_fi.html](http://tilastokeskus.fi/til/yop/2015/yop_2015_2016-05-10_tie_001_fi.html). (Luettu 12.4.2017.)
- Ursin, J., Aittola, H., Henderson, C. & Välimaa, J. 2010. Is education getting lost in
university mergers? Tertiary Education and Management 16 (4), 327–340. DOI:
10.1080/13583883.2010.533379.
- Ylijoki, O-H. 1998. Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisatio. Akateeminen
väitöskirja. Tampere: Vastapaino.
- Yliopistolaki 558/2009. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090558>. (Luettu
28.2.2017.)
- Vanttaja. 2010. Yliopiston villit vuodet. Suomalaisen yliopistolaitoksen muutoksia ja
uudistuksia 1990-luvulta 2000-luvun alkuun. Turun yliopiston kasvatustieteiden
tiedekunnan julkaisuja A:210. Turku: Turun yliopisto.
- Välimaa, J. 2007. Tie huippuyliopistoksi – koulutuspoliittisen keskustelun analyysiä. Tie-
teessä tapahtuu 2007, 25 (5), 5–10. <http://journal.fi/tt/article/view/261>. (Luettu
12.4.2017.)

- Välimaa, J. 2011. Uusi yliopistolaki ja kansallisen yliopistolaitoksen yhtiöittäminen. Teoksessa J. Lasonen & J. Ursin (toim.) Koulutus yhteiskunnan muutoksissa: jatkuvuuksia ja katkoksia. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 53, 43–93. Jyväskylä.
- Wenger, E. 1998. Communities of practice. Learning, Meaning, and Identity. Cambridge: Cambridge University Press.